

таких компетентностей відносять навчально-пізнавальні, загальнокультурні, інформаційні, комунікативні, соціально-трудові, об'єднуючи їх спільним розумінням сукупності особистісних якостей (здатностей, умінь, навичок, здібностей), обумовлених досвідом діяльності у певній соціально значущій сфері.

Список використаних джерел :

1. Вінник Н. Проблематика концепцій ключових кваліфікацій і компетенцій у професійній освіті. *Соціальна психологія*. 2008. Вип. 1. С. 149–157.
2. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід / укл. Антонюк Л., Василькова Н., Ільницький Д. та ін. Київ: КНЕУ, 2016. 61 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2004. 112 с.
4. Chur. D. Bildungsqualität verbessern. Das Heidelberger Modell. Quelle, In: DUZ : Magazin für Wissenschaft und Gesellschaft, 58. 2002. S. 3.
5. Definition and Selection of Competencies. Country Contribution Process: Summary and Country Report. Uri Peter Trier. University of Neuchâtel. 2001. 279 s.
6. Key Competencies. A developing concept in general compulsory education. 2002.
7. Spector. J. ERIC Clearing house on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching. ERIC Digest. Competence, Competencies and Certification. 1996. P. 1–3.

Шейко Сергій

*кандидат філософських наук, доцент, професор
кафедри гуманітарних та соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
(м. Полтава)*

ДЕЇЗМ І ВСЕЗАГАЛЬНА КОНКРЕТНІСТЬ – ВИХІДНІ ПРИНЦИПИ ФРАНЦУЗЬКОГО ПРОСВІТНИЦТВА XVIII СТОЛІТТЯ

Одним із найвідоміших авторитетів французького Просвітництва XVIII ст. був Вольтер. Його творчість багатогранна, охоплює проблеми філософського пізнання, ствердження принципів деїзму, всезагальної конкретності, свободи волі людини, всебічної критики релігії та церкви, започаткування філософії освіти в межах ідеології Просвітництва. Філософія мислителя ґрунтується на глибокому аналізі онтологічної та гносеологічної проблематики, з'ясування взаємовідношення ідеального та матеріального, емпіричного та раціонального знання, випадковості та необхідності в історичному процесі суспільного розвитку та виховання особистості.

Гегель у своїй знаменитій праці «Лекції з історії філософії» глибоко проаналізував філософську концепцію Вольтера, зокрема, відношення істин розуму до релігійного одкровення віри. Вчення церкви не може суперечити

розуму, церква вимагала щоб «віруючі підпорядковували їй розум». Саме в цій сфері процесу пізнання розгортається постійна боротьба між одкровенням і розумом, в цій боротьбі розум виступає самостійно, відділяє від себе божественне одкровення. У творчості Вольтера, «віра перенесена всередину мислячої свідомості». Вона являє собою відношення самосвідомості до релігійних фактів, що знаходяться в ній самій, а не в змісті філософського вчення. Гегелівська оцінка вольтеріанської критики релігії в пізнавальному відношенні стосується протилежностей розуму та віри, можливостей інтелектуального розвитку людини та божественного одкровення.

Важливе місце у вольтерівському світогляді займають роздуми про людину як природну та соціальну істоту, спрямовані проти філософсько-релігійної та теологічної антропології. Вольтер вважав, що справжня сутність людського існування полягає в отриманні результатів пізнання природи та в різноманітних формах практичної діяльності. Відкидаючи теологічний погляд на суспільство, мислитель доводив, що моральні норми та юридично-політичні закони, необхідні для регулювання відносин між людьми, створюються спільнотами людей, а не є результатом божественного становлення.

При визначенні концепції свободи волі людини у Вольтера яскраво проявляється деїстична позиція в межах філософії освіти. На його думку, саме Бог є причиною свободи людини, а матерія не здатна ні просвітити, ні «ввести мене в оману» не в змозі отримати від неї здатність волевиявлення. Деїзм світогляду Вольтера проявляється у спробі знаходження достатньої основи існування принципу свободи волі людини.

Свобода, що дана Богом людині є слабкою, обмеженою та тимчасовою властивістю зосереджуватися на певних думках і проводити визначені дії. Рівень людської свободи не однаковий, а залежить певною мірою від просвітництва, свобода – це здоров'я душі. Люди мудрі, сильні, здорові та дотепні лише самі по собі в незначній мірі. Людина може укріпити власну свободу, привчаючи себе до роздумів та освіти. Проте, людині не властиві абсолютна свобода, в такому відношенні людина зрівнялася б із Богом. Аналізуючи зміст вольтерівського принципу свободи волі людини, можна стверджувати його абстрактний характер та намагання мислителя поєднати в цьому відношенні емпіричні, раціоналістичні та теологічні можливості. Деїстичні тенденції світогляду французького просвітника характеризують не лише основи його онтології та теорії пізнання, але й проблеми людського існування, моральності та філософії освіти.

Подвійність його світогляду яскраво проявила себе в дослідженнях морально-юридичного та філософсько-освітнього вчення. У сфері моралі, Вольтер однозначно заявляє, що є сенс визнати існування Бога в інтересах всього людства, як загального принципу самовдосконалення індивіда та основи

«людського правосуддя». Французький просвітник вказує на те, що згідно з логічними умовиводами, в інтересах кожної людини бути порядною, добродійною, справедливою. В цьому відношенні, на думку Вольтера, філософи в усі часи були самими порядними людьми на світі. Розумне виховання укріплює в людях почуття гідності, що становить стержень суспільства.

Досліджуючи сутність людини, мислитель заперечує раціонально-апріорний підхід, намагається максимально застосувати фактичний історичний матеріал. Вольтер втілює принцип історизму характерний для просвітницького світогляду. В цьому відношенні маємо прояви, як конструктивної сторони філософсько-історичного деїзму мислителя, так і його обмеженість. Згідно мислителя, філософський погляд на історію означає в першу чергу категоричне заперечення божественного світогляду та хибного викладу історичних фактів, історія має бути «освітлена філософією».

Раціональному поясненню історичного розвитку сприяла передова філософія та наука XVIII ст. Вольтерівське положення про те, що «думка править світом» відображало розуміння могутнього впливу ідей людини на соціально-історичні явища, орієнтувало суспільство на свідоме їх використання в процесі радикального перетворення у Франції. Проте, раціоналістичний принцип в історії в епоху Просвітництва абсолютизувався. Вважалося, що ідеї становлять визначальну рушійну силу суспільних процесів, являють собою детермінуючий фактор усіх історичних подій і соціально-політичних інститутів. У філософії просвітників положення про те, що «думка править світом» складала основу ідеалістичного розуміння історії.

Постійне удосконалення розумової діяльності як загальної основи історичного пізнання філософ вважав найважливішим критерієм прогресивного розвитку людства. Просвітництво поєднує в собі «прогрес розуму» з успіхами в боротьбі за звільнення людства від упередження релігії та церкви. На думку Вольтера, майже всі правителі Європи поважають науку та філософію, всюди розум стає визначальним та успішним. Епоха Просвітництва – це «вік філософії», яка спрямовує свої знання на перетворення людського життя, саме філософія збільшила число університетів в європейських країнах, примножила знання, розповсюдила впливи людського розуму. Прогрес розуму отримує власну зрілість та ефективно впливає на всі сфери людської діяльності, зокрема на політику та економіку. Мислитель намагається втілити в державне управління просвітницьку теорію прогресу, що ґрунтується на принципах розуму, справедливості та гуманності. Деїстичні основи філософського світогляду Вольтера визначають не лише онтологічні та гносеологічні аспекти, а безперечно формують загальні принципи практичної філософії, зокрема філософії освіти.

На думку Гегеля, французькі просвітники в своїх філософських пошуках виходили з принципу всезагальної конкретності та втілювали поняття «дотепності», а німецькі філософи в цей час опиралися на можливості критики апріорного розуму. У французькому Просвітництві XVIII ст. знаходимо всеохоплюючу філософську потребу, «всезагальний і конкретний погляд на всесвіт» та повну незалежність від будь-якого авторитету та абстрактної метафізики. Метод Вольтера полягав в тому, щоб розвивати філософські погляди, виходячи з природи уявлення та серця. В його концепціях маємо прагнення до освоєння цілого, «всезагальної конкретності». Саме в цій філософії маємо достатні уявлення про конкретну єдність, що знаходиться в суперечності з абстрактними метафізичними визначеннями. Конкретна єдність у вольтерівській філософії проявлялась у визначенні загальних закономірностей, як в теоретичній сфері так і у практичній, зокрема у встановленні філософсько-освітянської проблематики.

Список використаних джерел :

1. Вольтер. Кандід. Харків: Фоліо, 2017. 128 с.
2. Гегель. Сочинения. Т. 11: Лекции по истории философии, Кн. 3. Москва: Соцэкгиз, 1935. 527 с.
3. Історія філософії України: підручник / О. В. Русин, І. В. Бичко. Київ: Либідь, 1994. 416 с.
4. Кушаков Ю. В: Нариси з історії німецької філософії Нового часу: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 460 с.
5. Чижевський Д. І. Філософські твори: у 4-х тт./ під заг. ред. В. Лісового. Т. 1. Київ: Смолоскип, 2005. 402 с.

Шеляг Віктор

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – А. Литвиненко)
(м. Полтава)*

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ОРКЕСТРОВОГО ВИКОНАВСТВА В УКРАЇНІ

Розвиток оркестрового виконавства в Україні має глибоке історичне коріння, яке пов'язане зі становленням музичної культури ще в добу Київської Русі. Перші ознаки оркестрової гри на українських теренах можна простежити у музичних практиках князівських дворів, монастирів та народних об'єднань, що стали основою для формування музичного виконавства. Хоча в цей період не існувало оркестрів у сучасному розумінні цього слова, в ансамблях